Türkiye'de Bitkisel ve Hayvansal Üretim

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Tahıllar** en geniş alanı kaplar. **Buğday** çimlenmede yağış, olgunlaşma ve hasatta kuraklık ister; Doğu Karadeniz kıyıları dışında her yerde yetişir. **Arpa** soğuk ve kuraklığa dayanıklıdır, yüksek kesimlerde yetişir, çoğunlukla yem olur. **Mısır** sıcak-nemli iklim ve bol su ister; sulamayla ikinci ürün olarak yayılmıştır. **Çeltik** çok su ve sıcaklık ister; delta ve vadi tabanlarında, yerleşmelerden uzakta (sıtma riski) ekilir.
- **Baklagiller** (fasulye, nohut, mercimek) toprağa azot kazandırır; nadas yerine **nöbetleşe ekim** yaygınlaşmıştır. Kırmızı mercimek kuraklığa uyumludur, Güneydoğu Anadolu'da yoğunlaşır.
- **Endüstri bitkileri: Pamuk** yetişmede sıcaklık ve bol su, olgunlaşmada kuraklık ister (Çukurova, Ege, GAP). **Şeker pancarı** sulama zorunludur; fabrikalar üretim alanına yakındır, yan ürünü **küspe** besi hayvancılığını geliştirir. **Çay** her mevsim yağışlı ılıman iklimde (Doğu Karadeniz) yetişir, çabuk işlenmesi gerektiğinden fabrikalar yakındadır. **Ayçiçeği** bitkisel yağın başlıca ham maddesidir.
- **Meyveler: Zeytin** yazı kurak, kışı ılık yerlerde yetişir, -7 °C altındaki soğuktan zarar görür, genellikle iki yılda bir bol ürün verir. **Turunçgiller** soğuğa hassastır, yazın sulanır. **Fındık** sürekli yağışlı ılıman iklimde yetişir; Türkiye dünya üretiminin yaklaşık üçte ikisini karşılar. **İncir** ve **üzüm** hasatta kuraklık ister.
- **Hayvancılık:** Bozkırların geniş olduğu yerlerde **küçükbaş** (koyun en çok, kıl ve tiftik keçisi); yaz yağışlı çayır-otlaklarda **büyükbaş** (sığır, manda). **Kümes hayvancılığı** pazara yakınlık nedeniyle büyük şehirlerin çevresinde; bitki çeşitliliği ve çam ormanları **arıcılığı** destekler.
- **Balıkçılık** üç tarafı denizle çevrili olmasına rağmen gelişmemiştir; avlanan balığın büyük kısmı **Karadeniz**'den çıkar. Son yıllarda **kültür balıkçılığı** (çipura, levrek, alabalık, somon) önem kazanmıştır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Tarım ürünlerini yetişme koşullarıyla eşleştiriniz.

1. çay 2. arpa 3. çeltik 4. zeytin

a) Soğuğa ve kuraklığa dayanıklı, yüksek kesimlerde yetişen tahıl

b) Her mevsimi yağışlı, ılıman iklim isteyen endüstri bitkisi

c) Yazı kurak, kışı ılık; -7 °C altındaki soğuktan zarar gören ağaç

ç) Çimlenmede çok su ve sıcaklık isteyen, delta ovalarında yetişen tahıl

2 Türkiye'de ekim alanı en geniş olan ürün grubu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sebzeler B) Tahıllar C) Baklagiller D) Turunçgiller E) Yem bitkileri

3 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Buğday, Doğu Karadeniz kıyıları dışında Türkiye'nin hemen her yerinde yetiştirilir.
( ) Şeker pancarı tarımında sulama zorunlu değildir.
( ) Kümes hayvancılığı pazar kolaylığı nedeniyle büyük şehirlerin çevresinde yoğunlaşmıştır.
( ) Türkiye'de avlanan balığın büyük kısmı Karadeniz'den elde edilir.

4 Boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.

a) Baklagillerin diğer ürünlerle dönüşümlü ekilmesine ..... denir.
b) Şeker pancarının işlenmesinden kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan yan ürüne ..... denir.
c) Göl, havuz ve deniz kafeslerinde balık yetiştirilmesine ..... denir.

5 Çay ve şeker pancarı fabrikalarının üretim alanlarına yakın kurulmasının ortak nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bu ürünlerin yalnızca ihraç edilmesi
B) İki ürünün de aynı iklimde yetişmesi
C) Fabrikaların çok su kullanmaması
D) Ürünlerin hasattan sonra kısa sürede işlenmesi gerekmesi
E) Ürünlerin taşınmasının yasak olması

6 Türkiye'de sayıca en fazla yetiştirilen küçükbaş hayvan hangisidir?

A) Koyun B) Sığır C) Tiftik keçisi D) Manda E) Kıl keçisi

7 Aşağıdaki ürünlerin hangisinde Türkiye dünya üretiminin yaklaşık üçte ikisini karşılar?

A) Muz B) Kahve C) Fındık D) Pirinç E) Soya

8 Kırmızı mercimeğin Güneydoğu Anadolu'da yoğunlaşmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Donlu günlere ihtiyaç duyması
B) Bol su ve nem istemesi
C) Asitli toprak istemesi
D) Su ve sıcaklık isteği az, kuraklığa uyumlu bir bitki olması
E) Yalnızca deniz kıyısında yetişmesi

9 Aşağıdaki kartlarda üç hayvancılık türü verilmiştir. Her birinin Türkiye'de hangi doğal ortam koşullarında yaygınlaştığını yazınız.

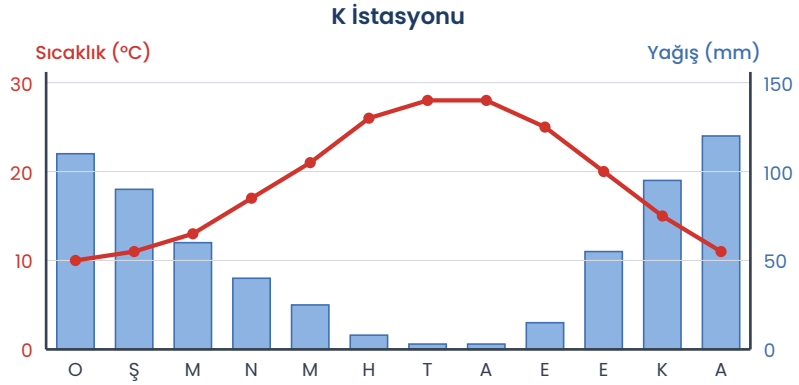
1. Sığır ve manda	2. Koyun	3. Arıcılık
Büyükbaş hayvancılık	Küçükbaş hayvancılık	Bal ve arı ürünleri

10 Çeltik tarlalarının yerleşim alanlarından uzağa kurulmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sivrisinek çoğalmasıyla sıtma gibi hastalıkların yayılma riski
B) Yerleşmelerin çeltik için yeterince sıcak olmaması
C) Çeltiğin gürültüden etkilenmesi
D) Toprağın tuzlanmasının evlere zarar vermesi
E) Çeltiğin kötü koku yayması

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Grafikte K istasyonunun iklim verileri verilmiştir (temsilî).
a) Yıllık toplam yağış ve sıcaklık farkı kaçtır?
b) Bu koşullarda sulamasız yetişebilecek bir ağaç ürünü ile ancak sulamayla yetişebilecek bir meyve grubu yazınız.

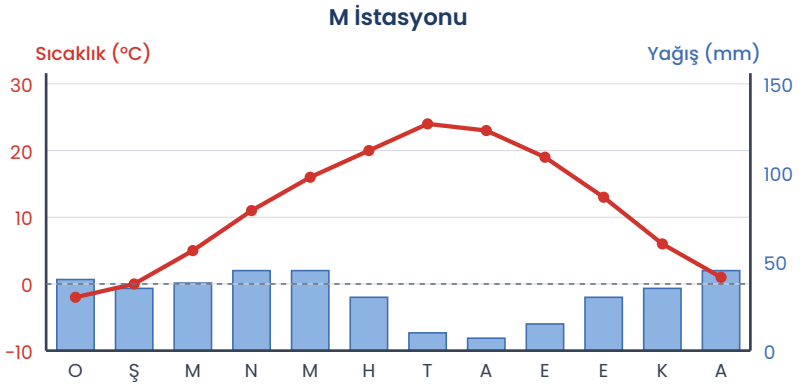

12 Grafikte verilen L istasyonunun çevresinde aşağıdaki ürünlerden hangisinin yetiştirilmesi **en uygundur**?

A) Nohut B) Çay C) Pamuk D) Kırmızı mercimek E) Buğday

13 Grafikte verilen M istasyonuyla ilgili aşağıdakilerden hangileri söylenebilir?
I. Kış aylarında don olayı görülebilir.
II. Yıllık yağış miktarı düşük olduğundan küçükbaş hayvancılığa elverişli bozkır alanları yaygındır.
III. Yıl boyu yağışlı olduğu için çay tarımı yapılabilir.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

14 Türkiye'de mısır üretiminin son yıllarda artmasında en etkili gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karadeniz kıyılarında yağışın azalması
B) Mısırın soğuğa dayanıklı hâle gelmesi
C) Hayvancılığın tamamen sona ermesi
D) Sulama imkânlarının artmasıyla mısırın ikinci ürün olarak ekilmesi
E) Buğday ekiminin yasaklanması

15 Türkiye'de tarım alanlarının yaklaşık %4'ü sebze tarımına ayrıldığı hâlde sebzeler bitkisel üretimin yaklaşık %27'sini oluşturmaktadır. Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

A) Sebze tarımının sulama, gübreleme ve yoğun emekle yapılan, birim alandan yüksek verim alınan bir faaliyet olması
B) Sebzelerin çok geniş alanlara ihtiyaç duyması
C) Sebze tarımının yalnızca nadasla yapılması
D) Sebze tarımında makine kullanılmaması
E) Sebzelerin sulamasız yetiştirilmesi

16 Bir ilçede 5.000 dekarlık alanda dekar başına ortalama 7 ton şeker pancarı üretilmektedir. İşleme sırasında pancarın yaklaşık %45'i kadar yaş küspe çıkmaktadır (temsilî).

a) İlçenin pancar üretimi ve elde edilen küspe miktarı kaç tondur?
b) Küspenin çevrede hangi ekonomik faaliyeti geliştirdiğini yazınız.

17 Türkiye'de balıkçılığın yeterince gelişmemesinin nedenleri arasında aşağıdakilerden hangileri sayılabilir?

I. Açık deniz balıkçılığının yeterince yapılamaması
II. Kıyılarda turizmin ve tarımın öncelikli olması
III. Kişi başına balık tüketiminin düşük olması

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

18 Zeytin üretim miktarının yıllara göre belirgin dalgalanma göstermesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zeytin fiyatlarının sabit olması
B) Zeytin ağacının genellikle iki yılda bir bol ürün vermesi
C) Zeytinin yalnızca seralarda yetiştirilmesi
D) Zeytinin tek yıllık bir bitki olması
E) Zeytinin kuzey yamaçlarda yetişmesi

19 Ürünleri başlıca sanayi kullanım alanlarıyla eşleştiriniz.

1. pamuk 2. ayçiçeği 3. mısır 4. arpa

a) Tekstil ve kâğıt; çekirdeğinden yağ
b) Bitkisel yağın başlıca ham maddesi
c) Yağ, nişasta ve yem sanayisi
ç) Büyük ölçüde hayvan yemi

20 Nohudun Türkiye'nin iklim koşullarına iyi uyum sağlamasının nedenini yetişme ve olgunlaşma dönemindeki istekleriyle açıklayınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 K, L ve M istasyonlarının iklim grafikleri (11, 12 ve 13. sorular) karşılaştırıldığında aşağıdakilerden hangileri doğrudur?

I. Yıllık sıcaklık farkı en fazla olan M istasyonudur.
II. Yaz kuraklığı en belirgin olan K istasyonudur.
III. Tarımda sulama ihtiyacı en az olan L istasyonudur.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

22 Aşağıdaki ürün–üretim alanı eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

A) Pamuk – Çukurova ve Harran Ovası
B) Turunçgiller – Akdeniz kıyıları
C) Çay – İç Anadolu platoları
D) İncir – Büyük Menderes çevresi
E) Fındık – Karadeniz kıyıları

23 Pamuk ve ayçiçeği ile ilgili aşağıdakilerden hangisi **ortak** özelliktir?

A) Yalnızca Doğu Karadeniz'de yetişmeleri
B) Yetişme döneminde bol su, olgunlaşma döneminde kuraklık istemeleri
C) Her mevsim yağışlı iklim istemeleri
D) Soğuğa çok dayanıklı olmaları
E) Hiç sulama gerektirmemeleri

24 Şeker pancarı tarımının yapıldığı bir ovada zamanla besi hayvancılığı gelişmiş, et işleme tesisleri kurulmuştur.
Bu gelişmeyi tarım–sanayi–hayvancılık ilişkisi açısından açıklayınız ve bu süreçte ortaya çıkabilecek bir çevre sorununu yazınız.

25 Türkiye'de büyükbaş hayvan sayısı bakımından dünyada önde gelen ülkelerden biri olmasına karşın et ve süt veriminin gelişmiş ülkelerden düşük olması aşağıdakilerden hangileriyle açıklanabilir?

I. Kültür ırkı ve ıslah edilmiş hayvan oranının düşük olması
II. Kaliteli ve yeterli yem üretiminin sınırlı olması
III. Hayvanların önemli bir kısmının mera ağırlıklı, geleneksel yöntemlerle beslenmesi

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

26 Buğday ve şeker pancarının nöbetleşe ekilmesi aşağıdakilerden hangisini **doğrudan** sağlar?

A) Toprağın aynı besinleri sürekli kaybetmesinin önlenerek veriminin korunması
B) Tarlanın her yıl nadasa bırakılması
C) Sulama ihtiyacının tamamen ortadan kalkması
D) Ürünlerin iklimden bağımsız yetişmesi
E) Yağış miktarının artması

27 Tabloda dört ilin tarımsal özellikleri verilmiştir (temsilî). Her il için tablodaki bilgilere uygun birer tarım ürünü ya da hayvancılık türü yazınız.

İl	Özellik
P	Delta ovası, sulama kanalları, yaz sıcaklığı yüksek
R	Geniş bozkır, yıllık yağış 350 mm, kış soğuk
S	Kıyı dağlarının denize bakan yamaçları, her ay yağışlı
T	Büyük şehre 40 km, gelişmiş kara yolu, soğuk hava deposu

28 Kıl keçisinin özellikle Akdeniz Bölgesi'nin dağlık ve makilik alanlarında yaygın olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Geniş ve düz çayırlara ihtiyaç duyması
B) Yalnızca ahırda beslenmesi
C) Engebeli arazilere ve çalılık bitki örtüsüyle beslenmeye uyum sağlaması
D) Bol süt verebilmek için pancar küspesiyle beslenmesi
E) Soğuk ve karlı ortamı gerektirmesi

29 Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de hayvansal üretimin **sürdürülebilirliğini** artıran bir uygulama **değildir**?

A) Hayvan atıklarından biyogaz üretilmesi
B) Bölgenin iklimine uygun hayvan ırklarının yetiştirilmesi
C) Sensörlerle hayvan sağlığının izlenmesi
D) Meraların kapasitesinin üzerinde, kontrolsüz otlatılması
E) Yağmur suyunun depolanıp yeniden kullanılması

30 Doğu Anadolu'da yükselti arttıkça tahıl ekiminde buğdayın yerini giderek arpanın alması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır?

A) Yüksek kesimlerde toprakların tuzlu olması
B) Arpanın bol su ve yüksek sıcaklık istemesi
C) Yağışın yükseldikçe tamamen ortadan kalkması
D) Buğdayın yalnızca deniz kıyısında yetişmesi
E) Sıcaklığın düşmesi ve vejetasyon süresinin kısalmasıyla soğuğa dayanıklı ürünün öne çıkması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**